

หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้กับการพัฒนาที่ยั่งยืน

Principles and theories of learning and sustainable development

วีระศักดิ์ บุญญดิษฐ์¹, สุนทร อรุณโณ², จักรธร สุริแสง³ และพงศ์ศักดิ์ บุญมาศ⁴

Weerasak Bunyadit¹, Soonthorn Arunno², Chakthorn Surisaeng³ and Pongsak Bunmas⁴

อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี¹

รองผู้อำนวยการโรงพยาบาลบางแก้ว อำเภอลำลูกเกด จังหวัดพัทลุง²

นายกเทศมนตรีเมืองเขารูปช้าง³

ผู้บังคับหมู่งานจราจร สภ.บ่อผุด อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสุราษฎร์ธานี⁴

Lecturer, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Pattani Sangha College¹

Deputy Director of Bang Kaew Hospital Khao Chaison District Phatthalung Province²

Mayor of Khao Rup Chang³

Traffic Group Commander, Bophut Police Station, Koh Samui District Surat Thani Province⁴

verasak.boo@mcu.ac.th.¹

Received January 18, 2022; Revised March 06, 2022; Accepted July 31, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องหลักการและทฤษฎีการเรียนรู้กับการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นมาของการพัฒนาแนวคิดว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน รู้ถึงความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ เพื่อมีประโยชน์ของการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ที่มนุษย์และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ในการพัฒนาที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น จะพัฒนา ส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ทิศทางการลงทุน ทิศทางการพัฒนา เทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงสถาบันใหม่ ตามเป้าหมายหลักคือ โดยคำนึงถึงความยุติธรรมและมีความสมดุลและความเท่าเทียมกัน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนและทำให้คนทั้งรุ่นปัจจุบันและอนาคตสามารถใช้ทรัพยากรอย่างรู้เข้าใจคุณค่าของธรรมชาติ แวดล้อม ดังนั้นสำหรับประเทศไทยได้พัฒนาประเทศตามกระแสแห่งการพัฒนาโลกเข้าสู่ยุคการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง โดยกำหนดเป็นนโยบายการบริหารประเทศแบบพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจให้ถึงมือประชาชนโดยทั่วถึง และกำหนดให้เรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืนนี้เป็นวาระแห่งชาติเพื่อนำไปสู่การยกระดับการดำรงชีวิตอันจะทำให้เกิดความยั่งยืน โดยสนับสนุนให้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภคและการผลิตรวมถึงค่านิยมเชิงคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับส่วนต่างๆ หลายส่วนด้วยกัน คือ ทั้งเศรษฐกิจ สังคมการเมือง การพัฒนา และสิ่งแวดล้อม.

คำสำคัญ: การพัฒนาอย่างยั่งยืน, หลักการแนวคิด

Abstracts

The study of principles and theories of learning and sustainable development is the basis for developing the concept of sustainable development. Know the meaning of sustainable development made aware of the United Nations sustainable development approach to have the benefit of the United Nations sustainable development. The human and human environment in the development that will lead to sustainability. It is not possible to develop any part, causing the need to change the development model, make use of resources. Investment direction of technology development and new institutional change as the main goal is With regard to justice and there is balance and equality to promote sustainability and enable current and future generations to use resources to know the value of the natural environment. So for Thailand the country has developed according to the trend of global development into a truly concrete development era. By defining a policy of managing the country to develop economic prosperity to the public thoroughly. And to define this sustainable

development as a national agenda to lead to a level of living that will lead to sustainability by encouraging changes in consumption patterns and production, including moral values, ethics, culture, which is the foundation of behavior related to various parts many parts, including economy, society, politics, development and environment.

Keywords: Sustainable Development, concept

บทนำ

หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้กับการพัฒนาที่ยั่งยืนความเป็นมาของการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจโลกขององค์การสหประชาชาติเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ที่เริ่มต้นในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรม ในกลางศตวรรษที่ 18 ที่มีรากฐานของการใช้ทุนและเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นแกนหลักในการผลิต (เสนห์ จามริก, 2534: ความนำ) การพัฒนาระบบเศรษฐกิจจึงเป็นเป้าหมายของการพัฒนาตามหลักการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติที่โดดเด่นที่สุด โดยใช้อุตสาหกรรมนำโลกให้เจริญก้าวหน้าจากการกระตุ้นทุนเศรษฐกิจการเมืองสู่ยุคการค้าเสรี (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2542: 128) ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบบการผลิตขนาดใหญ่ การผลิตภายใต้กรอบความคิดเรื่องวัฒนธรรมอุตสาหกรรมนิยม ซึ่งมีเป้าหมายสร้างกำไรสูงสุด (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2538: 43) ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ร่ำรวยเฟื่องฟูมากมีเศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็วมากที่สุดในโลกหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง เกิดระบบอาณานิคมทางเศรษฐกิจขึ้นมาแทนระบบอาณานิคมทางการเมือง ความเจริญพัฒนาของประเทศต่างๆ ในโลกขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรม ตัวอย่างประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้วคือ สหรัฐอเมริกา และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็จัดอยู่ในระบบการค้าที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำพาโลกก้าวเข้าสู่การค้าเสรี (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2538: 43) เริ่มที่ ข้อตกลงทั่วไปเกี่ยวกับภาษีศุลกากร มีชื่อว่า GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2490 (ค.ศ.1947) มีหลักการสำคัญที่จะรวมกลุ่มกันค้าขายกันในประเทศสมาชิกโดยได้รับสิทธิพิเศษที่จะได้รับ การลดหรือตัดทอนภาษีศุลกากรและข้อจำกัดอย่างอื่นๆ อันเป็นอุปสรรคเดิมๆ ทางการค้า GATT ถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญมากที่สุดในทำให้เกิดการค้าเสรีมากขึ้น โดยมีการประชุมร่วมกันเรื่อยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2490 (ค.ศ.1947) ถึง พ.ศ. 2536 (ค.ศ.1993) จนถึงวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537 (ค.ศ.1995) GATT สลายตัวพร้อมกับปิดประชุมรอบสุดท้ายอันเป็นการกำเนิดใหม่ขององค์การการค้าโลก หรือ WTO ควบคุมแผนที่ควบคุมการค้าของโลกถึงร้อยละ 90 ของโลก

ระบบเศรษฐกิจของโลกอยู่ในระบบการแข่งขันกันในการค้าแบบกลุ่มจับขั้วแบบการค้าเสรี (Free Trade) ระบบตลาดเสรีระดับโลก (Global free market system หรือ World capitalism) แบบทุนนิยม ระบบทุนนิยม เป็นเรื่องเอาชนะธรรมชาติแท้ของมนุษย์ด้วยวิทยาศาสตร์ทั้งสิ้น จึงหมายความว่าพัฒนาโลกในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมานั้น เป็นการค้าขายหาประโยชน์ในรูปของกำไรมุ่งชวนหาความมั่งคั่งร่ำรวยเคียงคู่กันไปกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพราะเหตุว่าโลกกำลังพัฒนาความต้องการเสพบริโภค ความสะดวกสบายอย่างที่สุดและไร้ขีดจำกัดเช่นเดียวกันกับนิยามความหมายของเศรษฐศาสตร์และระบบเศรษฐกิจที่มีอุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญ องค์การสหประชาชาติใช้วิธีการพัฒนาโลกโดยใช้หลักเศรษฐกิจเป็นแกนนำความเจริญทางอุตสาหกรรมภายใต้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในด้านหนึ่งและขณะเดียวกันพบว่าเกิดผลกระทบต่อกันในอีกด้านที่มนุษย์กระทำต่อธรรมชาติแวดล้อมประชาคมประเทศในโลกเริ่มตระหนักว่าขณะที่การพัฒนาเศรษฐกิจทำให้เพิ่มปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ทวีความหนักหน่วงไปพร้อมกัน (ดลพัฒน์ ยศธร, 2542: 2) จนกระทั่งทั่วทั้งโลกเกิดวิกฤติการณ์ทางสิ่งแวดล้อมรุนแรงอันได้แก่ ปัญหาการเพิ่มจำนวนประชากรโลก ก่อให้เกิดความร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติ สารพิษ มลภาวะ เป็นต้น

แนวคิดว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development)

ความเป็นมาของการพัฒนาที่ยั่งยืน เมื่อประมาณสองร้อยกว่าปีที่ผ่านมานับตั้งแต่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นต้นมาทิศทางการพัฒนาของประเทศต่างๆ ทั่วโลกมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทุกด้าน จึงทำให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในปริมาณมากเพื่อผลิตสินค้าให้ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดเหลือน้อยลงจนใกล้จะหมดไปหรืออยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรมลงจนไม่สามารถสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างไร้ขีดจำกัด แม้ว่าปรากฏการณ์การพัฒนาดังกล่าวจะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าแต่ในขณะเดียวกันได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของมนุษย์เกิดความเสื่อมโทรมด้านคุณธรรมจริยธรรม คุณภาพชีวิตของมนุษย์ถูกบั่นทอนลงเรื่อยๆ เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้สังคมโลกต้องตกอยู่ในภาวะ

สังคมมีปัญหาและการพัฒนาที่ยั่งยืน จากสภาพปัญหาที่หลายประเทศทั่วโลกประสบกับภาวะความไม่ยั่งยืนของการพัฒนา ดังกล่าว ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ทั่วโลกต่างแสวงหาแนวทางการพัฒนาที่คำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุกด้านอย่างสมดุล เพื่อก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ สังคมที่ค้ำค้ำมีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ดี กินดีควบคู่กันไปกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงสภาพเดิมและดีขึ้นอย่างยั่งยืน วิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นทั่วโลกได้กระตุ้นให้หลายประเทศเกิดความตระหนักที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และเห็นควรให้มีการจัดการประชุมระดับโลกเพื่อร่วมมือกันพิจารณามาตรการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ประเทศต่างๆ กำลังเผชิญอยู่เป็นครั้งแรก เมื่อพ.ศ. 2515 ซึ่งการประชุมนี้มีชื่อว่า "การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (United Nations Conference on Human and Environment)" จัดขึ้น ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน จากจุดเริ่มต้นครั้งนี้ ประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้ตระหนักถึงวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาแบบมุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว จึงหันมาให้ความสนใจกับการพัฒนา รูปแบบใหม่ที่สามารถลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการพัฒนาได้ อันเป็นที่มาของแนวคิด "การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development)" ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development) หรือ คณะกรรมการบริตันท์แลนด์ (Brundtland Commission) โดยที่รายงานของคณะกรรมการบริตันท์แลนด์ (Brundtland Report) ที่เสนอต่อสหประชาชาติในพ.ศ. 2530 เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ต่อมาในชื่อ "อนาคตของเรา" (Our common future) ต่อจากนั้นองค์การสหประชาชาติได้เรียกร้องให้ทั่วโลกคำนึงถึงผลกระทบของการพัฒนาที่มีต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการใช้ทรัพยากรฟุ่มเฟือยที่ไม่สมดุลกับขีดจำกัดการตอบสนองของธรรมชาติโดยได้จัดประชุมสุดยอดของโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UN Conference on Environment and Development: UNCED) เมื่อ พ.ศ. 2535 ณ กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล ซึ่งเป็นที่มาของแผนแม่บทโลกที่ใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความยั่งยืน ในการประชุมครั้งนั้น ประเทศสมาชิกจำนวน 178 ประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้ร่วม ลงนามในการปฏิบัติตามแผนแม่บทดังกล่าว ซึ่งอีก 10 ปีต่อมาจึงขยายแนวคิดไปสู่การประชุมสุดยอดระดับโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (World summit on sustainable development) เพื่อกระตุ้นให้ ประเทศต่างๆ หันมาให้ความสนใจกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างองค์รวม มุ่งสู่ดุลยภาพการพัฒนา

การที่องค์การสหประชาชาติได้มีการจัดประชุมสุดยอดในเรื่องของโลก (Earth Summit) ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2535 นั้น เนื่องมาจากปัญหา สำคัญอันดับแรกของโลกในศตวรรษนี้คือ เรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ปัญหาดังกล่าวได้หยั่งรากลึกพร้อมส่งผลให้เกิดความเสียหายทวีความรุนแรงรุกราม กว้างขวางมากขึ้นเป็นอย่างยิ่ง ด้วยปรากฏตามรายงานของคณะกรรมการโลก ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UN Commission on Environment and Development) ที่ได้ประกาศหลักการแห่งสิ่งแวดล้อม และร่างแผนปฏิบัติการตามมติเห็นชอบจากประเทศสมาชิก เรียกว่า Agenda 21 เพื่อดำเนินการให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นสำหรับทศวรรษ 1991-1999 และศตวรรษที่ 21 พร้อมกับบัญญัติว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) นี้เป็นเป้าหมายของการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโลกต่อไป ("Our common future" UN, 1987) การพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติมีความพยายามบรรลุถึงผลสัมฤทธิ์แห่งการพัฒนาโลกของเราอย่างยิ่ง โดยบัญญัติวางแนวทางที่มุ่งเน้น ให้นมนุษย์ปฏิบัติการประนีประนอมกับธรรมชาติและดำเนินชีวิตอย่างมีเศรษฐกิจดี โดยธรรมชาติอยู่ได้ด้วย(พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2543. น.60) และถึงแม้ว่าการพัฒนาของโลกกำลังเดินทางไปสู่เป้าหมายดังกล่าว แต่ปัจจุบันโลกกำลังประสบปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมในขั้นวิกฤติ "Global Warming" เป็นปัญหาที่ต้องยอมรับว่าน่าวิตกที่สุด ณ เวลานี้ ภัยอันตรายแห่งภาวะโลกร้อนได้เกิดขึ้นจริง (คุณากร วาณิชวิรุฬห์, 2550. น. 143) เกิดขึ้นฉับพลัน กลายเป็นวาระเร่งด่วนระดับโลก นั่นก็ย่อมหมายความว่า ทรัพยากรธรรมชาติได้ร่อยหรอลงไปอย่างมากมายมหาศาลแล้ว ซ้ำร้ายการที่ประชากรโลกเพิ่มมากขึ้นเท่าไรก็เป็นผลให้การระบายของเสียให้แก่โลกมากขึ้นเท่านั้น อย่างเช่นก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ มากขึ้นจนมีสภาพก๊าซเรือนกระจกที่หนา มันกลับคืนสู่สภาพแวดล้อมเป็นสาเหตุของความเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างโลกกับดวงอาทิตย์ มีผลให้น้ำในมหาสมุทรมีอุณหภูมิที่อุ่นขึ้นในระดับอันตราย ธารน้ำแข็งทุกแห่งของโลกกำลังละลาย โอโซนเกิดแห่งโหวด้วย CFC สารเคมีที่อยู่ในเครื่องปรับอากาศเครื่องทำ ความเย็นทั้งหลาย ขณะนี้เป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนของมนุษย์บนโลก

แนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ได้ถูกนำไปขยายรายละเอียดเพื่อการพัฒนาในมิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ดังนี้ (ทอมสันคอย สวัสดิ์, 2542: 54)

1. มิติทางเศรษฐกิจ เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างพอเพียงที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชากรได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะต้องสามารถจัดความยากจนและเน้นการกระจายโอกาสในการใช้ทรัพยากรเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ในการนี้ผู้ร่ำรวยจึงต้องช่วยเหลือแบ่งปันผู้ยากจน และประเทศอุตสาหกรรมซึ่งมีฐานะร่ำรวยควรมีส่วนช่วยอย่างจริงจังในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในประเทศที่ยากจนเพราะประเทศที่ยากจนส่วนหนึ่งได้สูญเสียทรัพยากร

ให้แก่ประเทศที่ร่ำรวยไปแล้ว หากคนรวยและประเทศที่ร่ำรวยเพิกเฉยต่อปัญหาของคนยากจน คนยากจนก็จำเป็นต้องต่อสู้ด้วยตนเองเพื่อความอยู่รอดก่อนที่จะคำนึงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งกระทบผู้คนจำนวนมาก และ อาจทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงขึ้น จนยากที่จะแก้ไขได้ และการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ประกอบการรวมเอาค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อมเข้าไว้ในต้นทุนการผลิตด้วย เช่น การผลิตกระแสไฟฟ้า จากน้ำมันหรือถ่านหินจะต้องรวมค่าใช้จ่ายในการกำจัดอากาศเสียและปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพอากาศในบริเวณข้างเคียงไว้ด้วย การผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานนิวเคลียร์ก็จะต้องรวมเอาค่าใช้จ่ายในการกำจัดกากนิวเคลียร์ซึ่งต้องเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัยต่อสิ่งมีชีวิตเป็นระยะที่ยาวนานมากเช่น 200 ปีไว้ด้วย ราคาผลผลิตจากไม้ก็จะต้องรวมเอาค่าสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ อันเกิดจากผลของการตัดไม้ทิ้งไว้ด้วย ทั้งนี้ผู้ประกอบการทั้งหลายจะต้องไม่มาอ้างผลทางเศรษฐกิจ เพื่อขอค่าลดหย่อนหรืออภิสิทธิ์อื่นใดด้วย

2. มิติทางสังคม เป็นการพัฒนายั่งยืนจะไม่เป็นไปอย่างยาวนานก็ต่อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางประชากรที่สอดคล้องและสมดุลกับการเปลี่ยนแปลงของศักยภาพการผลิตของระบบนิเวศในภูมิภาคนั้นๆ เพื่อการพัฒนายั่งยืนจะต้องสนับสนุนค่านิยมที่มีการส่งเสริมให้ประชากรมีมาตรฐานการบริโภคทรัพยากรที่ไม่ฟุ่มเฟือย และอยู่ในขีดความสามารถของระบบนิเวศนั้นๆ ที่จะรองรับได้รวมทั้งมีการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบในการที่จะนำของเสียกลับมาใช้ใหม่ให้เหมาะสมกับความต้องการของสังคมและศักยภาพที่อำนวยประโยชน์ได้ และการพัฒนายั่งยืนควรอยู่บนฐานของความสัมพันธ์ที่ดีและมั่นคง ภายในหน่วยการผลิตแต่ละหน่วย ซึ่งหมายถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง นายจ้างกับลูกจ้างทุกระดับ อันจะนำไปสู่การกระจายผลประโยชน์จากการผลิตอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ควรอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ประกอบการผลิตกับผู้บริโภค อันจะนำไปสู่การผลิตสินค้าที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมในระดับราคาที่ผู้ผลิตผลิตได้

3. มิติทางด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร เพื่อการพัฒนายั่งยืน เป็นรูปแบบของการใช้ทรัพยากรที่การบำรุงรักษา และอัตราการใช้ทรัพยากรที่อยู่ภายใต้ขอบเขตหรือศักยภาพที่ทรัพยากรนั้น จะคืนกลับสู่สภาพปกติได้ แต่ถ้าเป็นทรัพยากรที่ไม่มีลักษณะการเกิดทดแทนอย่างต่อเนื่อง การใช้ทรัพยากรประเภทเหล่านี้จะต้องคำนึงถึงผลกระทบโดยรวมของการใช้ทรัพยากรนั้นให้มากๆ เพราะอาจทำให้มีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของสสารในระบบนิเวศ และหรือทำให้คนในรุ่นหลังขาดโอกาสในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรนั้น ทางเลือกในกรณีดังกล่าวนี้คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรนั้น หรือ เชลล์อัตราการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีในการใช้ทรัพยากรอื่นแทน และทราบถึงการพัฒนายั่งยืนจะต้องมีการพิทักษ์และสงวนรักษาความหลากหลายของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ในสภาพธรรมชาติไว้เพราะสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศรวมทั้งมนุษย์ด้วย มีวิวัฒนาการร่วมกันมา การสูญหายไปของสิ่งมีชีวิตชนิดใดชนิดหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตที่เหลือรอดจนอาจเป็นเหตุให้มีการสูญหายของสิ่งมีชีวิตอีกหลายๆ ชนิดตามมา แนวความคิดทั้งหลายเหล่านี้ทำให้เห็นความหมายของ การพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development) ในมิติต่างๆ ชัดเจนกว้างขวาง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของมนุษย์ภายใต้การดำรงอยู่ร่วมกันของระบบนิเวศวิทยา การพัฒนายั่งยืนจึงกลายเป็นประเด็นสำคัญของการประชุมโลก และนานาชาติที่ต่างจำเป็นต้องให้ความสนใจและแสดงความรับผิดชอบร่วมกันต่อการพัฒนาประเทศต่างๆ ในโลกแบบที่ผ่านมามากขึ้น

สำหรับประเทศไทยของเราซึ่งขานรับการพัฒนาประเทศตามกระแสแห่งการพัฒนาโลกขององค์การสหประชาชาตินับตั้งแต่ พ.ศ. 2500 ประเทศไทยเข้าสู่ยุคการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง โดยกำหนดเป็นนโยบายการบริหารประเทศแบบพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจให้ถึงมือประชาชนโดยทั่วถึง ในฐานะประเทศด้อยพัฒนาในขณะนั้นประเทศของเราก้าวขึ้นมาอยู่ในระดับประเทศกำลังพัฒนา และปัจจุบันประเทศไทยโดยคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 แล้วอีกทั้งกำหนดให้เรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นวาระแห่งชาติ(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในประเทศเรา เช่น การลดลงของป่าไม้ตลอดจนอุบัติภัยที่มีสาเหตุมาจากการขาดสมดุลทางธรรมชาติแวดล้อม มลภาวะ สภาพวิบัติภัยจากความแห้งแล้ง หรือ อุทกภัยที่เกิดบ่อยครั้ง ขยะจำนวนมากมายนานัปการเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติทำให้เราต้องหยุดคิดประเมินผลของการพัฒนาประเทศที่ผ่านมามานี้ว่าสาเหตุใดกันแน่ที่สำคัญที่สุดของปัญหาสิ่งแวดล้อม(ผู้ชำนาญการเพื่อปรับโครงสร้างบริหารจัดการและองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม, 2544. น.23)

กระแสแห่งที่มาของการพัฒนายั่งยืน จึงมาจากสองกระแสหลัก 2 ทาง ดังนี้ กระแสที่ 1 เมื่อปีพ.ศ. 2526 (ค.ศ.1983) องค์การสหประชาชาติ โดยจัดตั้งคณะทำงานชื่อว่า World Commission on Environment and Development แปลว่า คณะกรรมาธิการหรือสมัชชาโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา เป็นหน่วยงานอิสระไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลใดๆ ได้จัด ประชุมครั้งแรกใช้ชื่อว่า การประชุม World Commission on Environment and Development หรือ WCED หรือ ที่รู้จักกันในนาม Brundtland Commission เมื่อตุลาคม พ.ศ. 2527 (ค.ศ. 1984) ต่อจากนั้นคณะกรรมาธิการ ฯ ใช้เวลา 4 ปี จัดทำรายงานออกมาเผยแพร่เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2530 (ค.ศ.1987) ชื่อว่า Our Common Future (อนาคตร่วมกันของเรา) หลังปกพิมพ์อักษรสีแดงว่า “This is The most important document of the decade on the future of the world ” นี่ คือเอกสาร

ที่สำคัญที่สุดแห่ง ทศวรรษว่าด้วยอนาคตของโลก”และเป็นที่มาแห่งการเกิดของคำว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน(กระทรวงการต่างประเทศ) (Sustainable Development) เน้นหลักการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเป็น สำคัญ และเป็นที่น่าสังเกตว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนกระแสนี้ได้รับความสนใจและการสนับสนุนให้แพร่หลายมากกว่ากระแสที่ 2(พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), น.55) และ กระแสที่ 2 องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งชาติ UNESCO เป็นหน่วยงานชำนาญพิเศษของสหประชาชาติซึ่งก่อตั้งมาเพื่อดูแลเรื่องการพัฒนาต่างๆ ของโลกและเพื่อช่วยเหลือบรรดาประเทศสมาชิกในการแก้ปัญหาที่รุ่มลุ่มสังคมโลก ลักษณะของการดำเนินงานจะเกี่ยวกับเรื่องอุดมคติสันติภาพ จรรยาบรรณ โดยอาศัยเครื่องมือคือ การศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม และสื่อสารมวลชน เป็นสำคัญ ได้มีมติประกาศให้ปี พ.ศ. 2531-2540 (ค.ศ.1988-1997) เป็นทศวรรษโลกเพื่อการพัฒนาเชิงวัฒนธรรม(World Decade for Cultural Development) เน้นการพัฒนาในมิติด้านวัฒนธรรมขึ้นมาเป็นแกนกลางของการพัฒนาเน้นความสำคัญกับมนุษย์และวัฒนธรรม ถือว่าคุณค่าของมนุษย์และวัฒนธรรมเป็นแกนกลางในการพัฒนา และพยายามหาความสมดุล ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมคือเน้น การพัฒนาคุณภาพของคนเป็นสำคัญ

ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) นั้น เป็นคำที่ใช้กันมากในการพัฒนาประเทศ มีการให้คำนิยามแตกต่างกันไปตามการแปลความของประเทศต่างๆ และได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายทัศนะ ดังนี้ คำว่ายั่งยืน (Sustainable) เป็นคำที่มาจากภาษาละติน คือ Sustenere ซึ่งหมายถึงการส่งเสริมหรือสนับสนุน (Uphold) โดย Redclift, Micheal กล่าวว่าความยั่งยืนนั้นเกี่ยวกับกิจกรรมหรือกระบวนการเพื่อสนับสนุน (Uphold)หรือปกป้อง(defended)ความสามารถในการดำรงอยู่

คณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development [WCED] (1987, p. 43.) หรือที่เรียก ในอีกนามหนึ่งว่าคณะกรรมการบริตันแลนด์ (Brundtland Commission) กล่าวว่าไว้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ “การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่สนองต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดความสามารถของเขาในการที่จะสนองต่อความต้องการของตนเอง” (Sustainable development is development that meets the needs for the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs) ทั้งนี้การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีระบบสังคมที่เป็น สังคมธรรมรัฐ มีระบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคง ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอก มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ประชาชนรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นฐานในการผลิตเพื่อนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (UNESCO-ACEID, 1987.)

องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือ องค์การยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนหมายถึง การพัฒนาที่สนองความต้องการของประชาชนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้ประชาชนรุ่นต่อไปในอนาคต ต้องประนีประนอมยอมลดความต้องการของตนเอง” (Sustainable development refers to development that fulfills the current needs of populations without compromising the needs of future generations) และได้ขยายความว่าการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นความเข้าใจกว้างๆ เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางธรรมชาติและเศรษฐศาสตร์ ขณะเดียวกันก็เกี่ยวข้องกับหลักฐานทางวัฒนธรรมที่พร้อมด้วยการยึดถือความเป็นมนุษย์ และด้วยวิธีการ อย่งไรก็ตามแต่ต้องทำให้เขาตระหนักถึงความสัมพันธ์ของเขากับคนอื่น ๆ รวมทั้ง ขานรับต่อความต้องการจำเป็นตามแนวคิดพื้นฐานใหม่ที่จินตนาการไว้ เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนชาวโลกและเพื่อการเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยอันยั่งยืนยาวนานของชีวิตมนุษย์ควรตั้งอยู่บนรากฐานทางวัฒนธรรมที่ยึดถือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ด้วย (UNESCO-ACEID, 1997,P. 6-23.)

เรดคลิฟท์ (Redclift,1994,P.17-18.) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) มีข้อควรพิจารณา 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก การพัฒนาที่ยั่งยืน ควรได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นแนวคิด (Concept) อย่างหนึ่งที่เป็นประโยชน์ ประเด็นที่สอง การพัฒนาที่ยั่งยืนก่อให้เกิดความจำเป็นที่ต้องใช้สติปัญญามาก พอๆกับความจำเป็นที่จะต้องใช้ความเห็น หรือความรอบคอบ ในทางการเมืองเพราะ ความคิดเรื่องความยั่งยืนสะท้อนถึงความกังวลในเรื่องเงื่อนไข หรือความจำกัดที่เกี่ยวกับมนุษย์อันเนื่องมาจากการใช้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งนำไปสู่ความไม่พอใจของบรรดามวลมนุษย์ทั้งหลาย

บราวน์ (Yomi,1991, P. 3.) กล่าวถึง ความยั่งยืนเป็นความคิดเชิงนิเวศวิทยาพร้อมกับนัยทางเศรษฐกิจ นั่นคือ ความเจริญเติบโตและการกินอยู่ดีของมนุษย์ขึ้นอยู่กับพื้นฐานด้านทรัพยากรธรรมชาติซึ่งส่งเสริมสนับสนุนระบบการดำรงชีวิตของมนุษย์และสังคมที่ยั่งยืน (Sustainable society) ก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่กำหนด ระบบเศรษฐกิจและระบบสังคมที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและระบบการส่งเสริม สนับสนุนชีวิตได้รับการดูแลรักษาไว้

พระธรรมปิฎก (พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต), 2549: 106) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนคือ การพัฒนาที่มีคุณภาพครบทั้งสามด้าน ประกอบด้วย ชีวิตมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักการสำคัญอยู่ที่เพื่อประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ ลดการเบียดเบียนกัน และ เกื้อกูลต่อกันให้มากขึ้น

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ (วิธีใหม่แห่ง การพัฒนาวิถีวิทยาศาสตร์ศึกษาสังคมไทย, 2549) กล่าวว่า แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวความคิดที่ประนีประนอม ระหว่างกลุ่มที่นิยมการพัฒนากับกลุ่มที่นิยมสิ่งแวดล้อม ทั้งโลกที่ร่ำรวยและโลกที่ยากจน ต่างก็มีความพึงพอใจในแนวคิดนี้เนื่องจาก เป็นแนวคิดที่ทำให้การพัฒนา และสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ไม่ไปด้วยกันได้ กล่าวคือ เป็นแนวคิดที่ไม่ได้ปฏิเสธความเจริญก้าวหน้าและมองว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็น และสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีการทำลายสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืนยังหมายถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาที่นำเอาทรัพยากรทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ มนุษย์ การเงิน และทรัพยากรกายภาพ มาจัดการเพื่อก่อให้เกิดความมั่งคั่ง ความอยู่ดีกินดีและความสุขสมบูรณ์ การพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้นอยู่กับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยสรุปแล้ว คือ การพัฒนาที่อยู่ภายใต้ ขีดจำกัดทางนิเวศ

ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ (การพัฒนาแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2543: 2.) กล่าวว่าแนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาที่ต้องการการจัดการทรัพยากรทั้งธรรมชาติและมนุษย์ รวมทั้งทรัพยากรการเงินและวัสดุทั้งปวงให้เป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดความมั่งคั่ง และอยู่ดีกินดีโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสงวนไว้สำหรับคนรุ่นหลัง และการที่จะบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะเกิดการสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมได้นั้นจะต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถมีศักยภาพในการจัดการการพัฒนา

นิตยา กมลวาทินิส (บริบทไทยว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2546: 14.) ได้ให้แนวคิดว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการ พัฒนาที่ดำเนินไปโดยคำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการตอบสนองความต้องการในปัจจุบันโดยไม่ส่งผลเสียต่อความต้องการในอนาคต เป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงความเป็น “องค์รวม” คือ การกระทำสิ่งใดต้อง คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งอื่น ๆ ซึ่งการพัฒนาตามแนวคิดนี้ยึดหลักความรอบคอบ และค่อยเป็นค่อยไป รวมทั้งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ได้ปฏิเสธ “ระบบเทคโนโลยี” เพียงแต่ต้องคำนึงว่าเทคโนโลยีที่นำมาใช้นั้นเป็นไปในทางสร้างสรรค์หรือทำลาย

ประเทศไทยได้รับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมาปรับใช้ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) รัฐได้เน้นการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เน้นการพัฒนาอย่างองค์รวม โดยใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้น จนกระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ซึ่งเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศที่ได้บัญญัติและยึดแนวคิด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตาม พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นปรัชญานำทางในการบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง มุ่งการพัฒนาที่มีคุณภาพระหว่างมิติทาง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูลกันสู่การพัฒนาอย่างมีคุณภาพ มั่นคง และยั่งยืน นับเป็นการพัฒนาประเทศอย่างองค์รวม โดยประชาชนที่ส่วนร่วมมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของประชาชนอย่างถาวร

จากนิยามที่กล่าวมาข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า สรุปได้ว่าการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึงการพัฒนาที่ดำเนิน ไปโดย คำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการตอบสนองความต้องการในปัจจุบันโดยไม่ส่งผลเสียต่อความต้องการในอนาคต เป็นดำเนินการบนพื้นฐานของการพัฒนาอย่างองค์รวมให้มีความสมดุลอย่างรอบด้าน โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งอื่นๆ ทุกมิติรอบด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นการพัฒนาที่ไม่ปฏิเสธระบบเทคโนโลยีเพียงแต่ต้องคำนึงว่าเทคโนโลยีที่ นำมาใช้นั้นเป็นไปในทางสร้างสรรค์หรือทำลาย เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา คำนึงถึงความเป็นองค์รวมในเชิงบูรณาการ โดยพิจารณาผลเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายบนความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ ที่ต้องคำนึงถึงการพัฒนาตามขีดความสามารถในการแข่งขันบนพื้นฐานทรัพยากรของตนเอง ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ที่ต้องให้ความสำคัญกับการตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องอย่างสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ รายงานเรื่อง Our Common Future ของ คณะกรรมาธิการโลกว่าด้วย สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (1987) ได้กล่าวว่า ความจำเป็นเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาถูกกำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน อันได้แก่ 1) การฟื้นฟูการเจริญเติบโต (Reviving growth) 2) การเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของการเจริญเติบโต (Changing the growth) 3) การสนองตอบความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นในเรื่องของการมีงานทำอาหาร พลังงาน แหล่งน้ำ และสุขภาพอนามัย (Meet essential needs for job, food, energy, water , and sanitation) 4) การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องระดับความยั่งยืนของประชากร (Ensuring a sustainable level of populations) 5) การอนุรักษ์ และเพิ่มพูน แหล่งทรัพยากร(Conserving and enhancing

the resource base) 6) การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและการจัดการด้านความเสี่ยง (Reorienting technology and managing risk) และ 7) การรวมประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจไว้ด้วยกันในการตัดสินใจ (Merging environment and economics in decision making)

แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ

แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติที่เริ่มมาจากสมัชชาโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (WCED) มีสาระสำคัญ สรุปได้ (1987) ดังนี้ 1) มีจุดร่วมเดียวกันคือ การมองเห็นปัญหาของการพัฒนาประเทศตาม แนวทางการพัฒนา เศรษฐกิจที่ไม่สมดุลในแต่ละภาคของสังคมโดยรวม 2) แนวทางมาจากแนวคิดที่กล่าวได้ว่า การพัฒนาสมรรถนะของประชาชนและสถาบันต่างๆ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยมิติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหากแต่ แนวความคิดขององค์การสหประชาชาติได้รวมมิติทางวัฒนธรรมเข้าไว้ในกิจกรรมการพัฒนาด้วย ฉะนั้นจึงเน้นคุณค่าของมนุษย์และ วัฒนธรรมรวมในกิจกรรมการพัฒนา 3) การพัฒนาที่ยั่งยืนจะไม่เน้นการพัฒนาที่แยกส่วนกันในแต่ละมิติของสังคม ดังนั้น องค์ประกอบต่างๆ ของสังคมจะต้องเข้าร่วมกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมของสังคมให้ดำรงต่อเนื่องไปถึงชนรุ่นต่อไปอย่างต่อเนื่องและ ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ 4) การพัฒนาที่ยั่งยืนในส่วนของมิติทางการเมือง ต้องส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมี ประสิทธิภาพ 5) ในส่วนของภาคเศรษฐกิจต้องการสำนึกและความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเกี่ยวข้อง กับการค้า การอุตสาหกรรม และ การเงิน ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็เช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่ ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมในลักษณะเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการ พัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาอุตสาหกรรมฯลฯ จำเป็นต้องคำนึงถึง การคงอยู่ของสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วยโดยตลอด 6) ระบบการบริหารหรือระบบราชการที่มีศักยภาพ มีความยืดหยุ่น สามารถ ตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ และ 7) การดำเนินการดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพได้ต้องใช้บริบทของการศึกษาเป็นเครื่องมือ โดยคำนึงถึงการจัดหลักสูตรทางสิ่งแวดล้อมศึกษา และ ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษา และได้รับการเรียนรู้ใน ระดับพื้นฐานอย่างแท้จริง (ดลพัฒน์ ยศธร, 2560: 63)

ประโยชน์ของการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ

ประโยชน์จากการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติมีดังนี้ 1) เกิดแนวความคิดใหม่ที่มีเป้าหมายให้ความสำคัญ ต่อสิ่งแวดล้อมโลกของการพัฒนาเพื่อมุ่ง แก้ไขปรับปรุงการพัฒนาแบบที่เรียกว่า ”ยั่งยืน” ขึ้นมา แทนการพัฒนาแบบเดิมที่มุ่งเน้น พัฒนาเศรษฐกิจด้านเดียว 2) ประโยชน์เชิงโครงสร้างภายนอกขององค์กรโลก มีการสร้างองค์กร เครือข่ายระบบ โครงสร้างใน รูปแบบที่มีขั้นตอนเป็นระเบียบ ระบบที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน และมีการติดต่อระหว่างกันบนความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนานา ประเทศในระดับร่วมมือประสานนโยบายต่อกัน 3) เกิดเศรษฐกิจสีเขียวที่เริ่มเน้นการบอกกล่าวเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างเป็น รูปธรรม ชัดเจนมากขึ้น เพื่อกระตุ้นเตือนในประชากรระมัดระวังในการเสพบริโภคมากขึ้น 4) การพัฒนาที่ยั่งยืนของ UN มีการ ดำเนินการในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ทำให้เกิดความคิด สร้างสรรค์ในการช่วยเหลือธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นฐานที่ กระจายกว้างขวางขึ้น และ 5) ประโยชน์ในทางระบบเศรษฐกิจที่เป็นกลุ่มๆ ทั่วทุกทวีป ด้วยวิธีการ แทรกเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เช่นส่งเสริมการขายเรื่องอุปโภค บริโภคที่ไม่ทำลายธรรมชาติระบบนิเวศหรือต่อสุขอนามัยมากขึ้นเป็นลำดับตาม แนวราบ

สรุปผลการศึกษา

ผลสรุปการศึกษาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนคือกระบวนการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่อิงวัฒนธรรม ในลักษณะเป็นองค์รวมเป็นการบูรณาการและด้วยความสมดุล ทั้งระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อม พร้อมไปกับการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจและการพัฒนา เพื่อให้บรรลุตามความต้องการของมนุษย์และเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งคนรุ่นปัจจุบันและอนาคตด้วย ความยุติธรรม การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ขององค์การสหประชาชาติสรุปได้ 3 ประการดังนี้ 1) บทบาท ขององค์การสหประชาชาติที่มีต่อการพัฒนาโลกหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ตามแนวคิดมุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นแกนหลัก ด้วยวิธีการส่งเสริมสนับสนุนงานด้านอุตสาหกรรม ซึ่งใช้วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหา ประชากรโลกที่เพิ่มมากขึ้น แต่มีมาตรฐานแห่งการดำรงชีพอดยากอยากไร้ขาดแคลนอาหาร โดยเฉพาะขาดการศึกษาอันเป็นบ่อ เกิดของการมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่เสื่อมโทรมอันทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บทั้งร่างกายและจิตใจ วนเวียนเป็นวงจรปัญหา 2) การ พัฒนาที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจเป็นแกนหลัก ส่งผลดีต่อโลกเฉพาะ ด้านอุตสาหกรรมการผลิตวัตถุดิบอำนวยความสะดวก และการส่งเสริมให้

มีการบริโภคอย่างมากขึ้นในระดับไม่มีขีดจำกัด ในขณะที่ทรัพยากรในโลกมีจำกัด ดังนั้น การใช้อุตสาหกรรมเป็นตัวชี้วัดความเจริญพัฒนา จึงส่งผลกระทบต่อมนุษย์และธรรมชาติแวดล้อมอย่างต่อเนื่องมากกว่าผลดีด้านเศรษฐกิจ 3)แนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน(Sustainable Development) เป็นเป้าหมาย อันว่าด้วยแนวความคิดและแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดมาจากการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติที่ผิดพลาดบกพร่องไม่ยั่งยืนที่แล้วมา

ดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) นั้น องค์การสหประชาชาติมุ่งหวังให้ประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีความรู้มากขึ้น ได้รับข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้น มีจริยธรรมมีความรับผิดชอบรู้จักคิดวิเคราะห์และสามารถที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง การศึกษามีความหมายกว้างขวางถึงการพัฒนาทักษะและความรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ค่านิยมและรูปแบบการดำเนินชีวิต จึงต้องส่งเสริมรัฐให้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและถึงรากเหง้า โดยให้คำนึงถึงวัฒนธรรมความเป็นมนุษย์ เพื่อนำไปสู่การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การยกระดับการดำรงชีวิตอันจะทำให้เกิดความยั่งยืน โดยสนับสนุนให้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภคและการผลิตรวมถึงค่านิยมเชิงคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับส่วนต่างๆ หลายส่วนด้วยกัน คือ ทั้งเศรษฐกิจ สังคมการเมือง การพัฒนา และสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ มนุษย์และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ในการพัฒนาที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น จะพัฒนาส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ทิศทางการลงทุน ทิศทางการพัฒนาเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงสถาบันใหม่ ตามเป้าหมายหลักคือ โดยคำนึงถึงความยุติธรรมและมีความสมดุลและความเท่าเทียมกัน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนและทำให้คนทั้งรุ่นปัจจุบันและอนาคตสามารถใช้ทรัพยากรอย่างรู้เข้าใจคุณค่าของธรรมชาติแวดล้อม

บรรณานุกรม

- เสนห์ จามริก. (2534). **ธนาคารโลกพัฒนาการอิทธิพลและผลกระทบ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัท เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. (2543). **การพัฒนาแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดลพัฒน์ ยศธร. (2542). “การนำเสนอรูปแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธศาสตร์”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทอมสันคอย สวีส์ดี. (2542). “การจะเป็นผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาที่ยั่งยืน”. โดย จดหมายจากลอนดอน (นามแฝง), โลกสีเขียว, ฉบับที่ 5 (พฤศจิกายน-ธันวาคม, 2536) : 3-4,
- ดลพัฒน์ ยศธร. (2542). “การนำเสนอรูปแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธศาสตร์”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา กมลวาทินศา. (2560). **บริบทไทยว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน**. วารสารเศรษฐกิจ และสังคม.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. กาญจน ก้าวเทพ และกนกศักดิ์ ก้าวเทพ (2549). **วิถีใหม่แห่ง การพัฒนาวิถีวิทยาศาสตร์สังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต (2538). **ไอทีภายใต้วัฒนธรรมแห่งปัญญาในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ
- _____. (2542). **มองสันติภาพโลกผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร : นักพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด
- _____. (2549). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลบอลคิมทอง
- World Commission on Environment and Development. (1987). **Our common future**. Oxford. Great Britain: Oxford University Press.
- Brundland Commission. (1987). **Our common future: Report of the world commission on environment and development**. Retrieved from <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>
- UNESCO-ACEID. (1997). **Educating for a Sustainable Future : A Trans disciplinary Vision for Concerted Action**. Report of the Third UNESCO-ACEID International Conference, Bangkok Thailand. 1997, P. 6-23.
- Redclift, Micheal. (1994). **Sustainable Development : Economic and the Environment**. In M.Redclift and C.Sage (eds), **Strategics for Sustainable Development :Local Agenda for the Southern Hemisphere**. U.K.: John Wiley & Sons Ltd.,1994,P.17-18.